בסוד שיח

"הולכת למסור את הילדים לחילונים"

קודם הגיעו השלטונים עם שיחות ריכוך. "הצריך 'שך' מבקש לעזור לאלף הנתון בהליכי־גירושין, כפני שאשתו רוצה לכת להוציא את הילדים מבית הספר הדתי לבית ספר חילוני". מאחר יותר סילמו "אלף" בכבודו ובעצמו. "אתה שיף היקר באיי תשמע, אני בהליכי גירושין משפחי. היא הידרדרה מבחי־נה דתית ומבחינת היא, יחד עם הקבוצות של מחלקת הרווחה השכאולניות, אתה מביר אותן, רוצות להוציא את הילדים שלי מבית־ספר דתי לבתי־ספר חילוניים". אפשר לדבר עם אשתך – שאלתי, והתשובה: "אני לא יודע אישה אפשר להשיג אותה". את עבודות מחלקת הרווחה – והשפתי לשואל. "אין לי את השלטון שלהן". או עם מי אפשר לדבר – ביקשתי לבי־ר: "דר־ב עם הרב של אשתי". ואכן ויבריתי.

הרב (נמוך וידוע): "אישה חילונית היא הידרדרות. היא אשה דתית ממנו ומקפידה ממנו והיא ודאה להינתן הילדים יותר ממנו. הוא עבריין ממש. היכה אותה, עבר לאורך שנים על לאוים מפורשים בעבריים שבינו לבינה, והראה את ראיש הזה. והוא משלם אלי בשאלה הלכתית: הוא היכה את אשתו עד לע־לסון ומאוד והיא בימים האפורים הוא ודאה לודעת אם מותר לו לעזוב אותה ולשלל בה. שאלתי אותה: הי עברת על כל הלאוים שבתורה בקשר אליה וזה לא הסריד אותך, מה היא שוכבת מעולפת ואתה מתאים מלבטח או תשמע מה היא השיב לי: זה (המכות) שלא מתוך וחבה, ולכן אני שואל אם זה מותר, (לע־ל־תכות) שלא מתוך וחבה. הלכתי לרחיים ואמרתי להם עם רי אותה, כי זה מתוך וחבה. הלכתי לרחיים ואמרתי להם עם מי יש להם עסק, כדי שיוכלו את מתן הגט."

כמובן שבילבלתי לכל הצדיקים אליהם פנה, ויוכלתי אתם בשביל מי הם מבקשים שאתעסק. סקרה שאידע רק באר ותינה.

עם כל הביקורת שיש לי על "קלך", אי־אפשר שלא להודות שלא הסרכה על תרומתה בעידוד נשים/בעידות ותיות להוד־לזון ולגלות עמדה אמיצה גם מול בעלים מסודרים ובעלי עודה. אם "קלך" עמדה מאחורי בידוד התלונות נגד ראש הס־עדה לבנות ב"ס־אילך" – "ישר כוחה", גם אם מדובר בתל־נהגות שאינה הלכות מהעבר הרחוק. בכוחנה תחילה מידותי שיות, שיש לשבות את הדין עם האיש. "ס־אילך" התגלתה כע־ניין זה לשופת והיא בהחלט יכולה לשמש דוגמה לגבי מקרים דומים מהעבר, והזה והעתיד.

המקרה של ראש המדרשה מוכיח שוב, כי יש לעשות את הכל, כדי שבראש המוסדות לבנות יעמדו נשים. הביבוי הדתי־לאומי משופע בשיים למרנית ומוכשרות, ולא ברור למה בראש אולמנה לבנות צריך לעמוד בבר – יהיה חשבו אשר יהיה. רב המלמד שיעור בתנ"ך, תלמוד וכיוב"ב – בא והגלן, לכאורה לא צריכה להיות כל בעייה. הימצאות תמידית של גורם מסמכותי, לדעתי, פסולה.

מספרים לי על ראש אולמנה כדיומתי ש"הבנות מתות עליו" ש"הבנות משוגעות עליו" – לא מקבלת עלי, עם כל הענווה, והתמות של מנהיגות מזאת, "קלך" היתה צריכה להיות הגוף שיוביל מהלך לאיוש כל מוסדות החינוך לבנות – בשיים בעלות ניסיון, וב"ה ישנן כאלו. התבדך ד"ר והבית גרוס, שפתחה במפ"כה נגד המציאות הפסולה, שבה רבנים מע־בידים שיעדים בשטאי אישות לבנות. כלום צדיקים, אבל למה לעשות בניסיוך למה להעמיד בניסיוך ומה פסול באשה המל־מדת את הבנות הלכות אישות?

"הבלונדינים"

באחרונה פורסם סיפור חייו של "סומי" בליק, שכונה "הדר הבלונדיני". כן לאם שפרדה את השואה בזכות קשרי־ה המבריתיים המצוד מיוחדים עם קצינים בוחמאכט.

בליק הוא אחד מתוך 30 עד 50 ילדים שנקלטו על־ידי עליית הנוער ולהם רקע משפחתי זהה פחות או יותר לזה של בליק, או שעברם נמחק כליל. הלקח המכו עבריינים כבדים חד לקם בנו בתים לתפארה. כל תיק כזה הוא שטניאל לספר מרתק וכאב אך לסרט באורך מלא, וניתן עדיין לאתרם באר־כיון הציבי, אי־שם במחנה צריפין.

כמה מהם התחנכו בכפר הנוער ע"ש יוליאנה על־יד הדרה (ליום "נוה הדסה"). רב קולה היה אחד ממנהלי הכפר הזה והוא אוצר בקרבו סיפורי־חיים ששווים תיעוד מעבר למצעי בתיקיה של עליית הנוער. הנה שלושה מהם (בראשי־תיבות ממש).

טוביה ק. נמסר למשפחת בבית ילדים בזבנגריה. לאחר אימי השואה נאסף משם, צורף למשפחת ק. שעלתה לישראל עם הד־כון המגורשים שהיה ברשותה. בהיותו ילד ללא הורה, נעזרו שמות אביו ואמו מהמסמכים שליוותה.

כמו שערו הבלונדיני שכלל מאוד על רקע הגוף האנוש בכפר יוליאנה, כך גם גילו וקשתו, בהיותו שם הצעיר מכר לם. נכמרו רחמיו של המנהל על טוביה, וזה מסר להדיוו שיהיו לו "משפחה אומנת". רק ב"מחנה מרקוס" של צה"ל למר קיבוצ וכתוב ולאחר גילגולים גילגולים היה לרס"ר "שדה רב" בפצרה של תל־אביב. תוך כדי שרתו הצבאי הביר צעי־ה ממשפחת כרוזי, שעלתה מעיראק וביקש להינשא לה. לא נמצא רב שמוכן היה לדשום אותו לנישואין, ללא תעודת יר־חסין, וכך הגיע רב קולה לביתו של הרב יעקב לנרא זצ"ל, מי שהיה רבה של בני־ברק. "מה רוצה כבריך" – שאל הרב, וקר־לה סיפר את סיפורו של טוביה ק. "אם זו עבירה אני נוטל אותה עלי! האם זו מצוה הרי היא שלך" – אמר הרב לנרא ודשם ואנו תפילה לרפואתו.

תנך ס. שתקן, מפותח חסון ובעבו בהיר מאוד. אמא יהודיה. האב בלתי יהודי. אך לידה פולניה. שלמה גרינפלד היה מעיל אנדאי מחברי "קיבוץ נובהאלד" שהוקם בגרמניה, והיה נ־סיון שכשל לחיים בצותנא של ילדים וחילונים. באחד הימים הגיע אותו גרינפלד ל"יוליאנה" והציע לקולה: "מה ייבא כאן מחנעך ס. הזה. בוא נעשה ממנו חסיד ונראה מה יילד יהי. וכך היה. תנך ס. השתלב באחת המסורתיות הנדולות שנמצע בה וע־קבותיו לא נודע.

היה שלמה א. כבן 7 היה כשהובא אדצה לבית הילדים של "בית בעדיות מזרחי" בירושלים. רק שם פרטי היה לו לילד הבלונדיני, וכאן ניתן לו שם משפחה, "אלף". בשום מוסד לא הצליח להיקלט וזאו כמובא אחדון נשלח ל"כפר יוליאנה". גם שם הלימודים לא היו החלק החזק שלו ואת זמנו בילה במגר־שה של הפועל הדרה. בתוך זמן קצר הפך לתקוות הנבוהות, אלא שזו שיתקה כמובנה גם בשכבה. נוצצו עם הראשל"ב, הרב יצחק נסים ז"ל, פעסק, שמסיבות רפואיות מותר לו לשתק. בי־נתיים, דודתו יסודי מצפון, הגיעה אמו (ילידת הונגריה) לי־שראל משבריה, בניסיון לאתר את בנו. וסימן נתנה: כתם לידה שחור יש לו על הכתף הימנית. ואמנם נמצא כי שלמה א. הוא בנה. אולם הוא, הנבעק, סירב להכיר בה. לבסוף נתפ־תה ונסע עמה לשבוויה אך מהר מאוד חזר לישראל. "תגיעים לצה"ל, התחתן והקים בית בחדרה ומשפחתו ידועה ומוכרת והיא לשם ולתפארת.

חזונו של הרב דסלר

בימים אלה חשיע הגיליון השני של הרבעון "היכל הבעש"ט", והפעם לאור על ידי מוסד "היכל מנחם" בחיר שפרץ, ניהיוחדן, למרות שהביטאון מוקדש רשמית עם הב"ר, מנסים שהביבו הפי מצליחים, לתת במקומן במה לכל התנועה החסידית.

מכתב צנוע אחד המתפרסם בו, הינו תגלית מעניינת, הפי, כפי שמסר שני מבעלי הרב, רבת תבכיב, בגילין, מכתב של המשגיח הנודע של ישיבת פוניבז', מרן הרב אליהו דסלר זי"ע, שנכתב להנאתן רבי גוליה הרן, ראש ישיבת שפת אמת זי"ע, בדבר תוכנית לפתיחת ישיבה, שתשלב את הלימודים המוסר של ליטא עם החסידות המבוססת של חסידות לי־מאית (ב"ד) עם השלבית".

מאחרי המכתב מסתתרת סאגה משפחתית שלימה. ר' אליהו דסלר מלימא שבלימא, הפי נשא את בנבתו של הסבא מקלם, היה ראשת מקודית בנוף הליטאי שאחרי השואה. מבין הליטאים הוא היה היחיד שהשלב את הלימודים המוסר של ליטא עם החסידות המבוססת של חסידות לי־מאית (ב"ד) עם השלבית".

מאחרי המכתב מסתתרת סאגה משפחתית שלימה. ר' אליהו דסלר מלימא שבלימא, הפי נשא את בנבתו של הסבא מקלם, היה ראשת מקודית בנוף הליטאי שאחרי השואה. מבין הליטאים הוא היה היחיד שהשלב סידות בכלל וחסידות הב"ד במיוחד, והידבה להתעמק בתורתה ובמשנ־תה.

משפחתו של ר' אליהו דסלר התמצלה. משפחת דסלר האמידה שבקלי־ולנר, ומשפחת בעלדצעהליד בבין יוזק. הב גלדצעהליד מוכרים של חמי־שה כרכים עבים, "קרשי יהשעץ", על נושא קרשים, מטפח ללא הדף את הצד החסידי של ותתנו. הוא זה שותף את הקשרים הקרובים בין הרב דסלר לבין הרמות החב"דית הידועה, ר' יצחק הורוביץ, הידועה בענה החב"דית בכינוי, ר' איצ'ה דער מתמיד' (כינוי לא שגרתי בעליל לחב"דניקן), והמ־מבים, ביניהם, בנושאים העומדים ברומו של עולם המחשבה היהודית. הוא נתן מכתבים אלו לשרשום בספרי "מכתב מאליהו", והוא גם נתן חומר רב עזר לספר הזה"ד, אהרן סורסקי, לספרו 'מרביצי התורה המוסר'.

הרסלרים, מאידך, הם "מתנגדים" מושבעים ומליובנסים הם מנסים בכל יכולתם, להדחיק, לצנזר ולטייח את הצד החסידי של הרב דסלר. כאשר פירסם בעלדצעהליד את הקשרים החסידיים של הרב דסלר, ניתקה המשפחה מקליוולנר מגע עם המשפחה בניו יוזק, משום שזו חיללה את כבודו של הרב דסלר.

למשפחת דסלר אוצר גדול של כתבי יד מגדולי ליטא וחוצים אותם, (לא מזמן הדפיסו ספר גדול ומפואר של נגזים שבאוכיהם, ברפוס מסודה – ארס מקודל) ועמם גם מכתבים של אביהם הרב דסלר בעניני חסידות, אך בכרי "לא לחלל את הסודר" – מסרבים לפרסמם. גם מכתב זה שהיה באוצרם זמן רב, סירבו הרסלרים לפרסמו ללובאוויטשר. פירסם המכתב ב"היכל הבעש"ט" והא עניין תעלומה, איך הגיע המ־כתב לשולחן המערכת. האמת יצאת לאור על חזונו של הרב דסלר: למזג את העולם הליטאי יחד עם החסידות הב"דית הכללית.

הנה המכתב בשלימותו:

ב"ה יום א' לס' עקב תש"ג מאנטי

כבוד ידידי עוז הר"ר המצויין ברב מעלה בתו"י וחסר, למכבידי מהר"ב הר"ן ה"ו.

שלו' וברכה יהיה ה' עמו בכל אשר יפנה

תורה עבוד מכתבו, אמנם כן הנני עומד ברבודי. יש צורך גדול לישי־בה גדולה בדרך וקידוד והלומדות יחד באידושר, ושתהיה ממודדת בראו־ברוזיות. עבודה באמת בסרך ולא בבטלנות, תורה באמת ולא בפשטלעך. סת"ר מבין אותי היטב, כי ח"ו אינני בא לבקר ולבטל, אבל מנפשי, שיהיה רבר שיעשה פירות ורבה מאוד, לניל דור דעה המעשה, פה במאנטי אני רואה ממולך כזה, ונהנה אני מאוד.

ידידי לדעתי, כי יוכל לעשות כואת ואינני רואה לפי מישט ידיעתי אוד במקומו. ח"ו לא אומר לבטל את ישיבתו. אבל, ודי ישיבתו קיימת, ואין ספק לי, כי בהשתלשלות של סידור, תוכל להתקיים גם בלעדי מר, וכשי"כ אם מת"ר נ"י יבוא לשרעים לסייע. אבל באנגליה צריך לבנות רב־עבוד כל אידושר, ולא ייבנה בבין כזה כראוי, אם לא יעמוד מת"ר בראש. וידע נא מת"ר, אם כי אינני יודע את ישיבתו, אבל עכ"פ היא ישיבה בין מרבית ישיבות אה"ק, משא"כ אם בגולה תעמוד ישיבה גדולה, אשר תאיר לגולה בתורה ובחסידות כיבעי, ובדראי יצליח אם יצוף את הלומדות הר־מוסר של ליטא עם החסידות המצודות של החסידות הליטאית (ב"ד) עם הפולנית. עיני נשואות שיתקיבו הדיבים יחד אשר בדבר אשר כזה יעשול הדבה מאוד.

אקוה לשוב בעהשי"ת לארץ הק' ביום ב' ערב אלול הבע"ל בבוקר, ועוד נוכל לדבר ולבדר בענין הנ"ל העומד ברומו של עולם לענ"ד.

("מסתגר"א", מתוך כ"ידידי תדיים")

שמונה ימי מילה

בברית מילה שהשתתף בו הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל, המתין המוהל מלעדוך את מצוות המילה. שאל הגר"ש קלוגר לפשר ההמתנה, והוסבר לו כי אבי הילד יולה אנשות ובני המשפחה מתעניים כדי שהבן הילוד "יק־רא על־שם אביו. הודעוע הגאון ואמרו הדי לומדים אנו במצוות מילה דד־יוזן מקרימים למצוות וכך הגמרא אומרת (פסחים ד') "כל היום כולו כשר למילה, אלא שהיזין מקרימים למצוות, שנאמר (בראשית כ"ב, ג') "וישכם אברהם בבוקר", ומן הדין להקרים בכל האפשר את מצוות המילה.

לפיכך ביקש רבי שלמה קלוגר לעדוך את ברית המילה מיד, והוסיף: "אין בכוחי להזמין במיוחד מלאך שידקא את האב, אך ביוון שאליהו הנביא יבוא לברית – נתפלל שידקא גם את האב החולה." (הגרה של פסח מגדולי ישראל)

מחצרות אדמו"רים וחסידים